

REGIONÁLNÍ ZPRÁVA Z PROJEKTU

Knihovny pro všechny

- Evropská Strategie pro Multikulturní vzdělávání

1. Výchozí situace projektu v Praze
2. Cíle projektu
3. Realizace projektu
4. Poradní skupina pro multikulturalitu
5. Zjišťování potřeb cílových skupin
6. Hlavní projektové aktivity a jejich realizace
 - 6.1 Informační materiály knihovny
 - 6.2 Infopointy
 - 6.3 Kurzy pro cizince
 - 6.4 Spolupráce knihovny s neziskovými organizacemi
 - 6.5 Výstava „Můj domov“
 - 6.6 Vzdělávání knihovníků
7. Klíčové faktory úspěchu projektu
8. Evaluace
9. Plány do budoucna

1. Výchozí situace projektu v Praze

Praha je hlavním městem a klíčovým regionem České republiky. S 1 170 188 obyvateli a přibližně 141 800 migranty je krajem s největším počtem registrovaných migrantů. Jde převážně o lidi v produktivním věku 20 – 39 let a statisticky počet mužů převyšuje počet žen v poměru 3:2. Ve srovnání s ostatními evropskými státy má Česká republika s novodobou migrací relativně krátkou zkušenost. Přestože v období před první světovou válkou v naší zemi žilo více národností, poválečné období a 40 let komunistického režimu vedlo k výrazné homogenizaci obyvatelstva. Po nástupu demokracie do České republiky v průběhu 90. let 20. století přicházeli především uprchlíci z oblastí postižených válkou. Od roku 2000 a zvláště po roce 2004 převažuje pracovní migrace. A ačkoli probíhající ekonomická krize zasáhla mnoho migrantů pracujících v České republice a omezila jejich další příliv, práce a vzdělání jsou i nadále hlavními motivačními faktory pro jejich příchod do země. Populaci migrantů tvoří především první generace migrantů ze Slovenska (17 %), Vietnamu (14 %), Ukrajiny (13 %), Ruska (6 %) a Polska (5 %).

V Praze jako i v dalších částech České republiky nejsou veřejné knihovny migranty příliš vyhledávané. Důvodem je nejenom nízký počet cizojazyčných knih, médií a nedostatek knihovních služeb pro cizince, ale také životní podmínky migrantů, kteří většinu svého času tráví v zaměstnání. Ve volném čase se spíše scházejí s jinými příslušníky svých komunit a služby knihoven neodpovídají vždy jejich potřebám. Z řad cizinců navštěvují veřejné knihovny především děti cizinců, které již ovládají český jazyk a které se s knihovnou seznámily většinou prostřednictvím základní školy. Cizinci se postupně stávají novou cílovou skupinou ve veřejných knihovnách, které si začínají uvědomovat nutnost svého dalšího rozvoje a reformy v oblasti přístupu ke stávajícím i potenciálním čtenářům. Jednou z vedoucích myšlenek je také idea veřejné knihovny jako komunitního centra otevřeného pro všechny skupiny společnosti. Tato myšlenka byla mimo jiné prezentovaná na celonárodní knihovnické konferenci v Praze v březnu 2010, kde Multikulturní centrum Praha (MKC Praha) a Městská knihovna v Praze (MKP) představily mezinárodní projekt „Knihovny pro všechny“ a jeho nové nabídky a služby pro cizince u nás i v partnerských zemích.

2. Cíle projektu

Projekt „Knihovny pro všechny“ navazuje v ČR na dva předcházející úspěšné knihovnické projekty realizované Multikulturním centrem Praha mezi lety 2002 až 2006¹. Otevírá knihovny migrantům žijícím v hlavním městě skrze přizpůsobení stávajících služeb knihovny a realizaci nových nabídek služeb odpovídajících současným potřebám cizinců v ČR². Knihovny se mají stát vzdělávacím a komunitním centrem pro příslušníky většinové společnosti i menšin a podpořit lepší soužití v rámci celé společnosti. Projekt však není orientován pouze na cizince. Jedním z cílů je rovněž vzdělávání knihovníků a jejich příprava pro práci v multikulturním prostředí knihovny.

3. Realizace projektu

Multikulturní centrum Praha (MKC Praha) realizovalo projekt ve dvou fázích. V přípravné fázi byla nejdříve vybrána partnerská knihovna. Na jaře 2009 se oficiálním partnerem projektu stala Městská knihovna v Praze (MKP), která má nejrozsáhlejší síť poboček v Praze a s neziskovou organizací Multikulturní centrum Praha již dříve spolupracovala na dvou projektech. Nejdříve byly vytvořeny internetové stránky projektu – domovská stránka projektu „Knihovny pro všechny“ www.librariesforall.eu, později samostatná stránka Městské knihovny v Praze www.mkp.cz/libraries. Dále byly připraveny propagační materiály na národní a mezinárodní úrovni projektu a informační materiály pro Městskou knihovnu v Praze. V červnu 2009 byla založena poradní skupina pro multikulturalitu, která se následující dva měsíce věnovala výzkumu potřeb cizinců žijících v Praze a zjišťování jejich zájmů v oblasti knihoven. Na základě výzkumu byly pro cizince navrženy nové služby. V průběhu přípravné fáze byl naplánován velký počet nových aktivit, které byly konzultovány s členy poradní skupiny, s neziskovými organizacemi zabývajícími se prací s migranty (dětmi, mládeží, dospělými), s knihovníky Městské knihovny v Praze a dalšími knihovnami v ČR, které nabízejí služby pro cizince. O projektu byla také informována místní média, informační síť menšin a další organizace zabývající se prací s migranty žijícími v Praze.

Druhá fáze projektu začala v říjnu 2009. Multikulturní centrum Praha a Městská knihovna v Praze připravily nově pro cizince informační materiály přeložené do sedmi jazyků, základní počítačový kurz a

¹ Projekty Knihovna jako brána k integraci cizinců v EU (2005-2006) a Rozmanitost do knihoven (2002-2004) (<http://www.mkc.cz/cz/knihovny-pro-vsechny.html>).

² V rámci projektu byl realizován výzkum potřeb cizinců žijících v ČR, speciálně v Praze (Needs Assessment in the Czech Republic) (<http://www.librariesforall.eu/en/products>).

dva infopointy. Od ledna 2010 pak nízkoprahové kurzy češtiny a v září 2010 výstavu děl cizinců. Pro knihovníky byl v říjnu 2009 připraven celodenní vzdělávací seminář a v únoru proběhly dva navazující workshopy pro zaměstnance Městské knihovny v Praze.

Multikulturní centrum Praha je hlavním koordinátorem aktivit v rámci českého projektu a rovněž poradním orgánem pro otázky migrace, integrace cizinců a multikulturního vzdělávání. Jeho cílem bylo realizovat pilotní projekt v knihovně, podpořit vznik vazeb mezi knihovnou a neziskovými organizacemi i sdruženími menšin, které budou po skončení projektu v aktivitách dále pokračovat a rozvíjet je v návaznosti na měnící se podmínky.

Městská knihovna v Praze je veřejná, univerzální knihovna pro území města Prahy. Knihovní síť MKP tvoří Ústřední knihovna, 43 poboček a 3 pojízdné knihovny. Pobočky jsou organizačně uspořádány do 6 obvodních knihoven. Ústřední knihovna a 35 poboček využívá automatizovaný knihovnický systém. MKP je krajskou knihovnou s regionálními funkcemi pro Hlavní město Praha a jejím posláním je získávat, zpracovávat, uchovávat a poskytovat informace, literaturu a další kulturní hodnoty obyvatelům kraje.

4. Poradní skupina pro multikulturalitu

V červnu 2009 Multikulturní centrum Praha a Městská knihovna v Praze založily poradní skupinu pro multikulturalitu, kterou tvořili lingvisté, knihovníci, zástupci neziskových organizací a institucí zabývajících se migrací, integrací migrantů a poradenstvím v různých oblastech. Poradní skupina je v rámci projektu poradním orgánem knihovny a zodpovídá za řízení náplně projektu a výběr aktivit. Cíle projektu se odrážejí v místních aktivitách.

Poradní skupina se aktivně zapojovala do projektu především v jeho přípravné a počáteční fázi v období června až října 2009. Ve druhé fázi projektu sledovala průběh aktivit a působila jako poradní orgán odpovědný za vyhodnocení a plánování možného pokračování aktivit po skončení projektu. Členové poradní skupiny se podíleli na přípravě seminářů pro knihovníky a pomáhali rovněž při přípravě jazykových mutací informačních letáků knihovny a projektu. Jednou z výhod bylo heterogenní složení poradní skupiny ve smyslu zkušeností a prostředí, v němž se její jednotliví členové pohybují. Celkem tři členové poradní skupiny jsou cizího původu – dva z nich působí v akademické sféře, přičemž jeden má zkušenosti v oblasti knihovnictví a druhý v oblasti práce s migranty. Další členové byli zástupci různých vzdělávacích organizací podporujících mladé talentované migranty, organizací nabízejících kurzy

českého jazyka pro cizince a integrační kurzy a dále také organizací sledujících migrační trendy a situace. Členy poradní skupiny byli dále tvůrce učebnic češtiny pro cizince a knihovníci na řídicích pozicích. Spolupráce s poradní skupinou posílila vzájemné vztahy organizací zapojených do projektu a otevřela možnosti další spolupráce a podpory do budoucna.

5. Zjišťování potřeb cílových skupin

Členové poradní skupiny se aktivně a systematicky podíleli na získávání informací o potřebách migrantů žijících v Praze. V průběhu přípravné fáze v létě 2009 jednotliví členové poradní skupiny zjišťovali potřeby skupin migrantů (mladí migranti, migranti s trvalým pobytem, kteří žijí a pracují v Praze atd.) na základě rozhovorů s migranty, kteří využívají služeb jejich organizací, a s pracovníky organizací v Praze, které poskytující podporu cizincům v různých oblastech. Tito lidé velmi dobře znají aktuální potřeby cizinců i migrační situaci (např. nové jazykové požadavky při žádostech o trvalý pobyt apod.). Neméně důležité byly rovněž statistické údaje v oblasti migrace (např. vyšší zastoupení cizinců nebo určitých jazykových skupin v některých částech Prahy).

Na schůzkách poradní skupiny se diskutovalo o těchto potřebách a výsledcích průzkumu a byly stanoveny priority projektu ve vztahu k jednotlivým skupinám migrantů žijících v Praze. Systematické zjišťování potřeb cílových skupin však probíhalo neustále po celou dobu projektu. V druhé fázi projektu nám tento přístup pomohl zaměřit se na aktivity, které byly nejpotřebnější a nejžádanější (rozšíření kurzů češtiny do dalších pražských městských částí, otevření letních kurzů, které se snažily pokrýt nedostatek kurzů nabízených jinými organizacemi v průběhu letních prázdnin apod.). Na průběžném zjišťování potřeb migrantů se podílela poradní skupina, zaměstnanci knihovny a partnerské organizace jako i sami migranti.

6. Hlavní projektové aktivity a jejich realizace

6.1 Informační materiály knihovny

Po přípravné fázi, která proběhla v létě 2009, začala propagace nových služeb prostřednictvím informačních letáků přeložených do sedmi jazyků (ruštiny, ukrajinštiny, mongolštiny, němčiny, angličtiny, vietnamštiny a čínštiny), zveřejněním informací na internetových stránkách pražských neziskových organizací pracujících s cizinci, informováním organizací a spolků cizinců skrze emailovou i telefonickou

komunikaci a dále prostřednictvím dobrovolníků a spolupracovníků naší organizace. Informace byly zveřejněny také v tisku menšin a v médiích³.

Přeložené informační materiály o knihovně obsahují údaje o knihovně, knihovních službách a informace pro uživatele internetu a Wi-Fi. Byla vytvořena také zjednodušená verze manuálu Koniáš pro knihovní systém ve všech jazykových mutacích uzpůsobená pro uživatele, kteří neovládají češtinu. Manuál má umožnit vyhledat potřebnou jednotku, pokud čtenář zná její jméno či autora. Všechny přeložené materiály jsou k dostání v tištěné verzi na pobočkách nebo ke stažení v elektronické podobě na webové stránce knihovny věnované projektu „Knihovny pro všechny“ (www.mlp.cz/libraries).

6.2 Infopointy

Knihovna je nejen vzdělávacím místem, ale také místem poskytujícím informace. V Městské knihovně v Praze k tomuto účelu slouží informační centrum v Ústřední knihovně a studovny v síti poboček. V říjnu 2009 byly otevřeny dva Infopointy pro cizince s e-learningovými kurzy jazyků v Ústřední knihovně v počítačové pracovně navazující na informační centrum a dále ve studovně pobočky Opatov. Kromě cizinců jsou Infopointy využívány také neziskovými organizacemi (NGO), které zde získávají informační materiály pro své klienty. Tyto materiály je potřeba soustavně aktualizovat. Součástí vybavení Infopointů jsou také počítače s e-learningovými programy výuky jazyků.

6.3 Kurzy pro cizince

Jako jedna z hlavních potřeb cizinců žijících v Praze vzhledem k jejich integraci do společnosti a zařazení na trhu práce byla shledána potřeba osvojení českého jazyka a základů práce s počítačem. Již v říjnu 2009 byl v rámci

projektu otevřen v pobočce na Opatově **kurz práce na počítači pro cizince**. Do kurzu, který trval do konce ledna 2010, se přihlásila menší skupina žen, zejména z Ukrajiny a Ruska. Od února 2010 na něj navázal kurz vedený novým lektorem. Postupně se zájem o kurz zvyšoval a také se rozšířila a rozrůznila skupina účastníků. Dvouhodinový kurz probíhal na pobočce Opatov jedenkrát týdně. Cizinci

³ Pořad Českého rozhlasu Zaostřeno na cizince (15.12.2009) (http://www.rozhlas.cz/iradio/archiv?p_num_from=40&p_num_offset=20&p_no_date_limit=1&p_po=1977&p_pattern=), článek o multikulturním vzdělávání v časopise Prague Monitor (srpen 2009) a další.

začali více využívat služby knihovny, především počítačové místnosti a studovny dostupné bez čtenářské legitimace.

Za velmi úspěšný lze považovat **nízkoprahový kurz češtiny** pořádaný MKC Praha a Městskou knihovnou v Praze ve spolupráci s Centrem pro integraci cizinců Praha (CIC). Kurz začal v lednu 2010 a měl od začátku natolik vysokou návštěvnost (kolem 50-60 účastníků na každém kurzu), že bylo nutné jej rozšířit již v únoru 2010 i na další pobočku na Smíchově, a to ve stejném rozsahu, tedy dvakrát týdně. Tímto rozšířením byly pokryty městské části centra Prahy s vysokou koncentrací cizinců, kteří zde bydlí či pracují.

Velmi nás překvapilo složení skupiny, která navštěvovala kurzy češtiny. Byli zde doslova lidé z celého světa: od Ruska, Číny a Japonska, přes Austrálii, řadu afrických zemí, Evropu až po Jižní a Severní Ameriku. Kurz využíval speciální metodiku, která obdržela cenu LABEL 2009. Nízkoprahovost kurzu spočívá v jeho otevřenosti a dostupnosti. Studenti se nemusí hlásit, stačí, když přijdou

na kurz. Nepostupuje se dle učebnice, ale studenti dostávají pracovní listy. Každá hodina je ucelená tématická jednotka, která je věnována některému z každodenních problémů či situací, jako např. pošta, restaurace, úřad práce, knihovna, nemocnice atd. Témata se v průběhu kurzu opakují, aby bylo možné prohlubovat látku a aby si ji osvojili i lidé, kteří na některou z minulých hodin nepřišli. Kurz je zaměřen především na rozvoj komunikačních dovedností v jazyce. Je veden jedním lektorem do počtu 15 účastníků, při vyšším počtu studentů se k němu přidává ještě druhý lektor.

Tato spolupráce je velmi efektivní, umožňuje lepší práci ve skupinách, kontrolu studentů i netradiční vedení hodiny (předehrávání modelových situací lektory aj.). V rámci projektu navázala knihovna a CIC Praha spolupráci s kurzy češtiny pro cizince, která bude pokračovat i po skončení projektu. Knihovna zajišťuje prostory a nezisková organizace obsah kurzu. Tuto formu spolupráce považujeme v současné době za velmi výhodnou, protože knihovna sama o sobě nemá finanční ani personální kapacity na realizaci takových aktivit a nezisková organizace naopak prostory pro jejich realizaci. Dochází tak ke vzájemné pomoci. Současně jsou realizovány cíle knihovny, tedy její funkce jako lokální multikulturní vzdělávací centrum.

6.4 Spolupráce knihovny s neziskovými organizacemi

V prosinci 2009 MKC Praha a MKP navázaly spolupráci s neziskovou organizací InBáze Berkat. Společně jsme v knihovně organizovali akce pro děti cizinců. V lednu navštívily děti knihovnu, byl pro ně připraven program, který je interaktivně seznámil s fungováním knihovny. Téměř všechny děti se postupně v dalších dnech staly čtenáři MKP (ačkoli jejich přihlášení nebylo nijak organizováno). Spolupráce organizace InBáze Berkat a knihovny probíhá nadále. Na květen 2010 byl naplánován víkend dětí mimo Prahu na téma „Můj domov“. Výstupy z výtvarných dílen byly prezentovány v září 2010 na výstavě v pobočce knihovny na Opatově spolu s dalšími díly dětí cizinců, které se účastnily soutěže „Můj domov“.

6.5 Výstava „Můj domov“

Výstava děl cizinců „Můj domov“ se uskutečnila v září 2010 na Opatově. Zúčastnili se jí umělci z řad cizinců, kteří žijí v ČR, ale nemohou svá díla z různých důvodů vystavovat. Výstava fotografií, maleb, tradiční tvorby, hraček i uměleckých oděvů a doplňků oživila všechny části knihovny a spolu s díly dětí připravila návštěvníkům netradiční zážitek. Výstavu zahájila vernisáž s bohatým kulturním programem pro dospělé i děti. Proběhlo vyhlášení stejnojmenné soutěže dětí cizinců. Vrcholem vernisáže byla módní přehlídka plstěných oděvů a doplňků čtyř návrhářek pocházejících z Ruska, Kazachstánu, Běloruska a Izraele. Výstavy se účastnilo na dvacet umělců z řad cizinců. Výstava byla jedinečnou událostí ve výstavních prostorách knihovny. Tato aktivita umožnila cizincům prezentovat svá díla i svou kulturu, seznámit se a spolupracovat s dalšími cizinci i zaměstnanci knihovny a spolupracujících organizací a aktivně vstoupit do prostoru knihovny.

6.6 Vzdělávání knihovníků

Kromě orientace projektu na nové služby knihovny pro cizince bylo druhou hlavní složkou vzdělávání zaměstnanců knihovny. V roce 2009 proběhl teoretičtěji zaměřený seminář pro knihovníky sestávající z příspěvků o projektu Knihovny pro všechny, o celkové migrační situaci v ČR a v Praze, o komunikaci s cizinci a jejich potřebách. Velmi důležitou složkou byla ukázka příkladů dobré praxe v oblasti integrace cizinců v knihovnách v ČR (Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Krajská vědecká knihovna v Liberci) a v zahraničí. Na konci semináře proběhla panelová diskuse k tématu Role knihovny ve vzdělávání a integraci migrantů.

V únoru 2010 se konaly dva prakticky zaměřené semináře pro knihovníky (vždy po 20 účastnících, zaměstnancích z Ústřední knihovny a poboček v městských částech s velkou hustotou obyvatel-cizinců). Tématem byla Komunikace s cizinci v knihovně a sdílení zkušeností z projektu. Knihovníci měli příležitost připravit si a v reálné komunikační situaci s cizinci také prakticky vyzkoušet nejběžnější situace v knihovně (registrace čtenáře, vypůjčení, rezervace či ztráta knihy, získávání informací v knihovně apod.). Na základě obou seminářů vznikl manuál pro knihovníky s radami a frázemi pro nejčastější situace v knihovně. Dalšími tématy bylo vyhledávání v knihovním systému a informace o literatuře, která by migranty mohla zajímat. Prostřednictvím intranetu se knihovníci informují o nových

aktivitách knihovny a aktuálních událostech či novinkách týkajících se knihovnických služeb pro migranty. Na přípravě školení spolupracovalo MKC Praha se členy poradní skupiny, zaměstnanci MKP a dalšími spolupracovníky z neziskových organizací. Jejich spolupráce byla velmi efektivní a přínosná.

7. Klíčové faktory úspěchu projektu

1) Vybudování spolupráce s jinými specializovanými organizacemi

Ačkoli jsou knihovny v ČR vnímány jako místa, kde jsou poskytovány informace a vzdělávání pro všechny bez rozdílu rasy či etnického původu, je problematické tohoto cíle dosáhnout. Důvodem je nedostatek kontaktů, zkušeností a personálních kapacit.

2) Rozšiřování kontaktů knihovny

Častým jevem je, že knihovny nemají dostatek finančních nebo lidských zdrojů a nemohou nabízet cizincům nezbytné služby. Spolupráce s neziskovými organizacemi, které se zabývají poskytováním služeb cizincům, je dobrým a efektivním řešením tohoto problému. V rámci pilotního projektu knihovny těmto organizacím umožnily realizovat mnoho nových služeb pro cizince. V průběhu projektu knihovny rozšířily své služby, získaly nové kontakty a potenciální čtenáře. Migranti měli naopak možnost dozvědět se více o knihovně, o jejích službách a nabídce a spolupracující organizace získaly pro svoji činnost vhodnější prostory a podmínky.

3) Systematické zjišťování potřeb migrantů

Systematický průzkum potřeb v počáteční fázi a jejich nepřetržité monitorování v průběhu celého projektu jako i flexibilní reakce na aktuální potřeby migrantů se ukázaly jako nezbytná podmínka pro úspěšnou realizaci projektu.

4) Sdílení zkušeností s partnery projektu

Sdílení zkušeností s partnerskými organizacemi projektu a inspirace úspěšnými službami pro migranty byly velkým přínosem pro část projektu realizovanou na místní úrovni.

8. Evaluace

MKC Praha a MKP se během přípravné fáze projektu věnovaly zjištění potřeb cizinců žijících v Praze. Na tomto základě byly v létě 2009 poradní skupinou navrženy projektové aktivity, které byly v následujícím roce realizovány. Jejich uskutečnění podléhalo průběžnému monitoringu úspěšnosti nabídek knihovny a tomu, zda tyto nabídky odpovídají aktuálním potřebám cizinců. Evaluace probíhala skrze dotazníková šetření mezi účastníky kurzů a návštěvníky knihovny, mezi lektory i knihovníky v průběhu celého projektu. Průběžně se konala hodnocení průběhu projektu při pracovních setkáních vedení projektu za MKC Praha a MKP a supervize ze strany MKC Praha i MKP nad průběhem projektových aktivit.

Dotazníkové šetření bylo realizováno v těchto oblastech:

1. Základní počítačové kurzy (na konci obou kurzů plošné šetření u všech účastníků v únoru a květnu 2010)
2. Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince (na konci pololetí v obou kurzech plošné šetření u všech účastníků)
2. Infopoint pro cizince (dotazníkové šetření u pracovníků v informačním centru Ústřední knihovny a studovně v pobočce Opatov na konci projektu)
3. Poradní skupina pro multikulturalitu (dotazníkové šetření na konci projektu, průběžná evaluace na konci každého setkání poradní skupiny)
4. Informační materiály knihovny pro cizince (dotazníkové šetření mezi knihovníky v květnu 2010)
5. Seminář a workshopy pro knihovníky (dotazníkové šetření mezi účastníky i lektory)
6. Celkové hodnocení projektu mezi knihovníky z poboček, kde probíhaly hlavní projektové aktivity (Ústřední knihovna, Opatov a Smíchov), i z dalších poboček knihovny (květen 2010, září 2010).

Souhrnně je možné říci, že všechny aktivity byly zúčastněnými v evaluacích hodnoceny velmi dobře či výborně. Na počítačových kurzech byli studenti spokojeni se strukturací učiva a s jeho rozvržením v závislosti na vytyčených potřebách účastníků, dále s vysokou kvalitou výkladu a vstřícností ze strany lektora. Za obtížnější považovali objem učiva, ale téměř všichni uvedli, že by měli zájem o další

navštěvování navazujícího kurzu (také jedna účastnice opakovala začátečníký kurz i na jaře, neboť si chtěla doplnit a upevnit své znalosti). Vysoký zájem o kurz češtiny byl překvapením pro knihovnu i lektory, neboť již od počátku byl kurz navštěvován dvojnásobným počtem studentů, než tomu bylo na podobném kurzu v jiné části Prahy pořádaném Centrem pro integraci cizinců. Knihovna reagovala na velký zájem otevřením dalšího kurzu, avšak i tak zůstal počet účastníků velmi vysoký, neboť do kurzů přicházeli i v průběhu roku noví studenti. Původně navrhovaný kurz socio-kulturního minima nakonec nebyl realizován, neboť jej na podzim 2009 nabízela jiná nezisková organizace v Praze a pokrývala poptávku po tomto druhu služby. MKC Praha a MKP chtělo předejít dublování nabídek, a proto zvolilo realizaci jazykových kurzů, neboť v Praze v této oblasti stále převažuje poptávka nad nabídkou.

Cizojazyčné informační materiály jsou dle šetření využívány především v Ústřední knihovně. Výhodou je jejich dostupnost na webové stránce knihovny, v Infopointech a jejich rozšíření v tištěné podobě do všech poboček, které jsou cizinci ve větší míře navštěvovány. Za značný problém knihovníci z Infopointů považují malou jazykovou vybavenost zaměstnanců knihovny a do budoucna by velmi ocenili kurzy angličtiny pro knihovníky. Na tuto potřebu jsme na konci projektu reagovali vytvořením česko-anglického slovníčku frází a termínů z knihovnické oblasti. Infopointy jsou cizinci využívány především kvůli informačním materiálům neziskových organizací, cizojazyčným časopisům a internetu. E-learningové kurzy jsou využívány více v knihovně na Opatově. Knihovna považuje Infopointy za velmi důležitou součást svých aktivit, a proto se rozhodla v rámci budoucí přestavby Ústřední knihovny přesunout Infopoint na více viditelné místo.

Členové poradní skupiny vysoce hodnotili, že náplň projektu opravdu odpovídala aktuálním potřebám cizinců, což se odrazilo na jejich velkém zájmu o projektové aktivity a knihovní služby vůbec. Dále bylo podle nich velmi pozitivní, že knihovna postupně převzala aktivní úlohu a sama se stará o pokračování projektových aktivit i kontaktů. Za méně pozitivní považují finanční situaci knihovny a obtížné prosazování změn, které činí transformaci knihovny nesnadnou a které zapříčinily, že některé původně navrhované záměry nebyly realizovány (např. zavedení vícejazyčných informačních desek, tabulí a popisků v knihovně).

Workshopy i seminář byly zúčastněnými hodnoceny velmi dobře. Workshopy se ukázaly jako ideální pro hluboké informování knihovníků o myšlence knihovny jako multikulturního vzdělávacího centra, o průběhu a nabídkách projektu. Knihovníci dále velmi oceňovali také praktickou část zaměřenou na komunikaci, neboť právě v ní ze své strany spatřují největší nedostatky. Velmi vítaná byla také účast cizinců zastupujících všechny jazykové skupiny, ze kterými se knihovníci většinou v knihovně setkávají,

a možnost reálně si vyzkoušet nejčastější komunikační situace v knihovně. Z dotazníků vyplynulo, že by knihovníci více potřebovali znát konkrétní přání cizinců navštěvujících knihovnu a mít od nich zpětnou vazbu.

Hodnocení projektu ze strany vedení knihovny a knihovníků z poboček aktivně zapojených do projektu je velmi pozitivní. Všichni byli dobře, pravidelně a různými cestami informováni o průběhu projektu a také většina z nich uvádí vysoký zájem o problematiku multikulturního knihovnictví. V očích knihovníků byly nové služby dobře cizinci využívány a sami knihovníci se považují – vzhledem ke své potřebě – většinou dostatečně informováni o situaci cizinců v jejich regionu. Knihovníci hodnotili negativně nízké finanční zdroje, které knihovně neumožňují rozšiřovat a aktualizovat knihovní fondy adekvátně k poptávce (především cizojazyčná odborná literatura a moderní učebnice cizích jazyků) a přizpůsobovat prostředí knihovny (cizojazyčné nápisy, informační systém knihovny ve více jazycích atd.). Knihovníci považují za správné rozhodnutí, že projekt byl intenzivně situován do tří poboček knihovny, takže cizinci měli dobrý přehled o nabízených aktivitách. V budoucnu zastávají knihovníci přesvědčení, že je vhodné, aby se kupříkladu cizojazyčné knihy a materiály soustředily do určitých poboček, což by usnadnilo dostupnost a orientaci čtenářů v rámci fondu knihovny. Toto přání odpovídá zkušenostem z partnerských knihoven z projektu ESME, např. z Městské knihovny ve Frankfurtu, kde jsou dvě pobočky sítě zaměřeny na služby pro cizince.

9. Plány do budoucna

Projekt „Knihovny pro všechny“ umožnil Městské knihovně v Praze ve spolupráci s MKC Praha rozšířit své služby pro migranty, navázat nové kontakty s organizacemi pracujícími s migranty jak v ČR, tak v zahraničí a pokračovat v dalším školení a vzdělávání svých zaměstnanců. Výstupy projektu položily základy pro další rozvoj knihovny ve směru multikulturního vzdělávacího centra:

- Městská knihovna v Praze získala informační materiály o knihovně a nabídce služeb v několika jazycích. Tyto materiály mohou být snadno aktualizovány a využívány i mimo rámec projektu.
- Knihovna rozšířila svoji nabídku informačních služeb prostřednictvím tzv. Infopointů, které se staly součástí Informačních center MKP. Tyto budou i nadále provozovány a vedeny zaměstnanci knihovny, včetně zvláštní internetové stránky obsahující informace pro čtenáře-cizince.

- Informační centrum v Ústřední knihovně projde přestavbou s cílem více otevřít prostor Infopointu návštěvníkům knihovny a zvýraznit jeho polohu.
- Knihovna navázala spolupráci s Centrem pro integraci cizinců Praha a společně nadále provozují kurzy češtiny pro cizince. Tato forma spolupráce může sloužit jako příklad pro další knihovny v zemi, které se potýkají s finančními potížemi při pokusech samostatně organizovat jazykové kurzy.
- Centrum pro integraci cizinců Praha připravuje seminář pro knihovníky Městské knihovny v Praze, kteří pracují s dětmi. Cílem semináře je zajistit kvalitní přednášky pro děti i v případech, kdy některý z malých návštěvníků nemluví česky. Seminář se zaměří především na to, jak tyto děti zapojit do skupinových aktivit a jak jim předat základní informace o knihovně. O tento seminář projeví zájem dokonce i učitelé.
- Knihovna provozuje počítačové kurzy, které vedou její zaměstnanci (základní uživatelské dovednosti, bez udělování certifikátů). Tyto kurzy získávají na popularitě v řadách migrantů, kteří se nestihli zapsat do počítačových kurzů pod vedením instruktora v období 2009/2010. Městská knihovna v Praze požádala místní úřady o pomoc při finančním zajišťování těchto kurzů, což by knihovně umožnilo zorganizovat kurzy výlučně pro migranty.
- Nové kontakty s většinou místních organizací zabývajících se problematikou vzdělávání a integrace migrantů jsou pro knihovnu zdrojem odborné podpory. Zároveň tyto kontakty otvírají nové možnosti dalšího nezávislého rozvoje knihovny po skončení projektu.
- Knihovníci Městské knihovny v Praze projekt ESME uvítali, protože knihovně umožnil nastartovat důležité aktivity orientované na migranty. Projekt zaměstnance vybavil také praktickými zkušenostmi užitečnými pro komunikaci s migranty. Služby nabízené knihovnou jsou teď migrantům dostupnější a naopak, oni si našli cestu do knihovny.

Více informací o českém projektu naleznete na www.mlp.cz/libraries, www.mkc.cz.

Projekt Knihovny pro všechny byl spolufinancován Evropskou komisí. Názory uvedené v této publikaci jsou stanoviskem autorů a Komise nezodpovídá za jakékoli použití informací v ní obsažených.

